

Received	Reviewed	Published	Doi Number
11.06.2020	08.09.2020	30.09.2020	10.29228/ijlet.44151

Pronunciation and Interaction Based Speech Tasks in Teaching Turkish As A Foreign Language

Duygu AK BAŞOĞUL¹ & Cansu AKSU RAFFARD²

ABSTRACT

The aim of this study is to develop speech and interaction based speech materials in order to contribute to the development of speech skills of language learners in teaching Turkish as a foreign language. The tasks are prepared for the A1-A2 levels, which are the levels where the pronunciation teaching process is carried out intensively. The sounds to be studied which are often the problems of language learners, are the vowels of e, ı, i, o, ö, u, ü; ğ grapheme and the consonants of ç, c, s, ş. Task-based approach, which adopts principles such as associating with other language skills, intelligibility, providing efficient support to language teachers, is based on cognitive process and prioritizes communicative language. The course materials developed by the authors who have experience in teaching Turkish as a foreign language were presented to the evaluation of 4 field experts and 2 peers. In line with the feedback received, the course materials were finalized and suggestions were made to the language teachers for the implementation of the tasks.

Key Words: Teaching Turkish as a foreign language, pronunciation, task-based approach, speaking skill.

Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Sesletim ve Etkileşim Odaklı Konuşma Görevleri

ÖZET

Bu çalışmanın amacı; Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde dil öğrencilerinin konuşma becerilerinin gelişimine katkı sunmak amacıyla sesletim ve etkileşim odaklı konuşma görevlerini içeren ders malzemeleri geliştirmektir. Söz konusu konuşma görevleri, sesletim öğretimi sürecinin yoğun olarak gerçekleştiği ve pekiştirildiği düzeyler olan A1-A2 düzeyleri için hazırlanmıştır. Üzerine çalışılacak sesler ise dil öğrencilerinin sıklıkla sorun yaşamakta olduğu e, ı, i, o, ö, u, ü ünlü sesleri, ğ yazıbirimi ve ç, c, s, ş ünsüz sesleridir. Bilişsel sürece dayalı olup iletişimsel dili önceleyen, diğer dil becerileriyle ilişkilendirilme, anlaşılabilirlik, dil öğrencilerine etkili bir destek sunma gibi ilkeleri benimseyen işe/göreve dayalı yaklaşım, ders malzemeleri hazırlanırken temel alınan yaklaşımdır. Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde de deneyimi bulunan araştırmmanın yazarları tarafından geliştirilen ders malzemelerinin son hâli 4 alan uzmanı ve 2 akran (meslektaş) değerlendirmesine tabi tutulmuştur. Alınan dönütler doğrultusunda ders malzemeleri³ne son biçimi verilmiş, ardından görevlerin uygulanışına yönelik dil öğrencilerine önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi, sesletim, görev odaklı yaklaşım, konuşma becerisi.

¹ Dr., İstanbul Üniversitesi – Cerrahpaşa, duygu.akbasogul@istanbul.edu.tr, ORCID: 0000-0003-4065-2030.

² Öğr. Gör., Yaşar Üniversitesi, cansu.aksu@yasar.edu.tr, ORCID: 0000-0001-7457-6318.

³ Söz konusu ders malzemeleri, A2 düzeyindeki dil öğrencilerine yansıtıcı dil öğretim modeli kullanılarak uygulanmış ve materyallerin, öğrencilerin iletişimsel becerilerini geliştirmede etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıntılı bilgi ve uygulama süreci için bk. Ak-Başoğul D. ve Aksu-Raffard C. (2018). Reflective Practices in Learning Turkish Pronunciation as a Foreign Language, *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 6(4), 1118-1143. Gönderim yapılan çalışmada yer kısıtlılığı nedeniyle ders malzemelerine yer verilememiş; dolayısıyla ayrı bir çalışma olarak -dil öğrencilerine yararlı olması amacıyla- materyallerin yayımlanma gereksinimi duyulmuştur.

Giriş

Yabancı dilde sesletim öğretimi gerek sözlü anlatımda gerekse etkileşimsel konuşmada doğru ve akıcı üretim sağlamada, konuşmayı sürdürülebilmede, konuşurken özgüven geliştirmede, tüm bunlardan önemlisi erek dilde doğru iletişim kurabilmede oldukça önemlidir (Ak-Başoğul ve Aksu-Raffard, 2018: 1113).

Morley'e göre (1991: 497) yabancı bir dilde konuşma öğretimi süreci, konuşma üretimi ve edimi olmak üzere iki aşama içerir. Sesletim ise konuşma üretimi aşamasının odak noktası olarak konumlandırılmıştır. Yani konuşma üretilirken sesletim unsurlarına (ünlü ve ünsüz seslerin çıkış noktaları, sözcük düzeyinde ünlü ve ünsüz uyumları-değişimleri, daralma, düşürme, kaynaşma, ton, odak, vurgu, ezgi, durak, kavşak vb.) odaklanılır. Ardından sözlü iletişim başlar ve iletişimsel etkinlikler çerçevesinde bu beceri geliştirilir. Yani sesletim, iletişimsel yetkinliğin ayrılmaz bir parçasıdır. Sınıf içerisinde gerçekleştirilecek iletişimsel etkinliklerde de bu bağlamda dil öğrencisinin ünlü ve ünsüz sesletimini dengeleme, parçalı ve parçalarüstü sesbirimleri özelliklerine uygun olarak kolaylıkla işletme, amaçlanan anlamı ifade etme ve anlaşılabilirliği artırma yönündeki becerilerini geliştirmeye özel önem verilir (Morley, 1991: 497). Benzer olarak Harmer (2007: 183-198) ve Scrivener'e göre (2005: 284-297) sesletim öğretiminde, sesletim açısından birbirleriyle karıştırılma olasılığı bulunan sözcüklerle çalışılmalı, bu noktada sesbirimler dikkate alınmalı ve bu seslerin çıkış yerlerine değinilmeli; vurgu, tonlama, ezgi vb. nedeniyle oluşan biçimsel ve anlamsal farklılıklar, sembol ve grafiklerden de yararlanılarak gösterilmeli, bu farklılıkların kaynak ve gerekçeleri üzerine öğrencilerle tartışılmalı; sesletimle ilgili tüm konu ve etkinlikler aşamalandırılarak düzeylere dağıtılmalı; sesletimde açıklık ve akıcılığın sağlanması bağlamında -özellikle karşılıklı konuşma içeren- iletişimsel etkinliklere yer verilmeli; anlaşılabilirliğe ve duyguya önem verilmelidir. Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi'nde de (2018: 135-138) seslerin çıkış yerlerinin, parçalı ve parçalarüstü (ezgi, vurgu, ton, durak vb.) sesbirimlerin (bürünsel niteliklerin), ana dilinin veya bildiği diğer dillerin aksan ve kurallarını erek dile taşımamanın ve anlaşılabilirliğin öncelendiği görülmektedir. Buna göre sesletim öğretiminde düzeylere göre öğrenci yeterlikleri üç başlık altında toplanmıştır: sesbilimsel genel denetim, seslerin boğumlanması ve Bürünsel özellikler (ezgi, vurgu, ton ve durak). Bununla birlikte yazım denetimi içinde de sesbilimsel doğruluğa yer verilmiştir.

Scarcella ve Oxford (Akt. Wei, 2006: 9-12), geleneksel ve araştırmaya dayalı sesletim öğretim yaklaşımlarının özelliklerini karşılaştırmalı olarak özetlemiştir. Geleneksel yaklaşım erek dildeki ana dili konuşurunun sesletimini yakalamayı hedefler, birincil amaç sesleri öğretmektir; sessel öğretimler iletişimden bağımsız olarak yalnızca sözcük düzleminde gerçekleştirilir; sesbilimsel açıklamalar önceliklidir; öğrenciler kendi sesletimlerini geliştirme sorumluluğunu almazlar; duygu ve etki, öğretimde önemli bir bileşen olarak görülmez. Araştırmaya dayalı yaklaşım ise geleneksel yaklaşımın tersine iletişimi engellemeyecek ölçüde sesletimde beceri kazanmayı hedefler; öğrenciler seslere değil, vurgu ve tonlamaya odaklanırlar, dolayısıyla sesletim öğretimi, iletişimsel bağlamda gerçekleşir; öğrenciler öğrencilere yardım amaçlı olarak sesbilimsel açıklamalarda bulunurlar; motivasyon, sesletim öğretiminde birincil etken olarak görülür, dolayısıyla sesletimin geliştirilmesinde öğrenci merkeze alınır ve öğrenciye kendini izleme ve değerlendirme becerisi ile bilişsel stratejiler kazandırılır. Bu bağlamda araştırmaya dayalı sesletim öğretiminde dikkate alınması öncelenen stratejiler ve teknikler; özdeğerlendirme ve özdenetim, bireysel program ve çalışma, tasarlama ve bireysel düzeltme, iletişimsel etkinlikler, sözlü anlatımların yazılı sunumları, bilgisayar destekli öğretim, açıklamalar, ortak seslerin

kullanımı (ana dilinden yararlanma), farklı yönergelerden yararlanma, iletişimsel ve duyuşsal stratejilerdir.

Dil öğreticileri, bu süreçleri içeren ve gerçek dünya durumlarını yansıtan dil etkinlikleriyle yapacakları konuşma öğretimi ve sesletim çalışmaları ile işlevselliğin öncelendiği iletişim durumları yaratarak dil öğrencilerinin edimsel edinçlerini destekleyebilir. Günümüzde de kusursuz dilbilgisi ve sözcük dağarcığına sahip olmanın değil, iyi bir sesletime sahip olmanın, iletişimsel sorunlardan kaçınmak için önemli olduğu kanısı geçerlik kazanmıştır (Celce-Murcia, Bridgton ve Goodwin, 1996; Morley, 1991). Yanı sıra diğer dil becerileriyle ilişkilendirilerek ve görev odaklı ders malzemeleri aracılığıyla gerçekleştirilen açık sesbilgisi ve sesletim öğretimi sayesinde dil öğrencilerinin, dil kullanımlarındaki gelişmelerini ve eksikliklerini görmeleri sağlanıp ayrıca sesletim ve konuşma becerilerinin geliştirilmesine yardımcı olunabilir (Ak-Başoğul ve Aksu-Raffard, 2018: 1114). Harmer'e göre de (2007: 183) sesletim öğretimi, öğrencilerin sesler ve özellikleri üzerine farkındalık kazanmasının yanında konuşma becerilerinin gelişimini de sağlar. Ak-Başoğul ve Aksu-Raffard'ın (2018) yabancılara sesletim öğretimi üzerine A2 düzeyinde gerçekleştirdikleri yansıtıcı uygulamalar sayesinde dil öğrencilerinin iletişimsel becerileri kazanma konusunda hem kendilerini geliştirdikleri hem de gelişimlerini gözlemleyebildikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Çalışmaya bu bağlamda kuramsal anlamda, yabancı dil olarak sesletim öğretiminde seslerin üretimine odaklanan ve işlevsellik ile etkileşimselliğin öncelendiği bir sesletim öğretiminin işe koşulması gerektiğini savunan ve bilişsel öğrenme temellerine dayanan iletişimci yaklaşım dayanak sağlamaktadır (Celce-Murcia, Bridgton ve Goodwin, 1996; Couper-Kuhlen, 2007; Morley, 2001).

Alanyazına bakıldığında Türkçenin sesbilgisel özellikleri, konuşma dili ve söyleyişine ilişkin çalışmalar (bk. Aksan, 2003; Coşkun, 2016; Ergenç, 2002; Ergenç ve Bekâr-Uzun, 2017) bulunmasına karşın bu sesbilgisi çalışmaları, yabancılara Türkçe öğretmek üzere hazırlanmış yöntem kitaplarında abece öğretiminin ve birkaç ünitedeki azınlıkta kalan vurgu ve tonlama çalışmalarının dışına çıkamamıştır (bk. İstanbul, 2013, 2014; İzmir, 2013, 2014; Yeni Hitit, 2012). Özmen, Güven ve Dürer'in (2017) araştırmalarında da yöntem kitaplarında, konuşma becerisinin geliştirilmesine yönelik sesletim etkinliklerinin eksikliğine ve yetersizliğine dikkat çekilmiştir. Benzer bir araştırmada da (Ak-Başoğul ve Aksu-Raffard, 2018: 1123) A2 düzeyi yabancı dil öğrencileri, Türkçe yöntem kitaplarını eleştirmiş; sesletimle ilgili araştırmaların eksikliğinden, yoğun sözcük öğretiminin varlığına karşın tekrarı olmamasından, günlük yaşamla ilişki kurulmamasından, dinleme ve konuşma etkinliklerinin yetersizliğinden yakınmışlardır. Görüldüğü üzere dil öğrencileri özellikle A düzeyinde bu konuda zorluk yaşamaktadır. Dolayısıyla sesletime yönelik çokça etkileşim odaklı konuşma görevleri içeren ders malzemelerine gereksinim duyulmaktadır. Bu bağlamda çalışmanın amacı; yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde dil öğrencilerinin konuşma becerilerinin gelişimine katkı sunmak amacıyla etkileşim odaklı konuşma görevleri içeren sesletim materyalleri geliştirmektir.

Yöntem (Ders Malzemeleri Geliştirme Süreci)

Çalışma nitel bir araştırma olup ders malzemesi geliştirme sürecine dayanmaktadır. Ders malzemelerini hazırlarken iletişimsel ve görev odaklı yaklaşımlar temel alınmıştır.

İletişimsel etkinliklerin görev niteliği taşıması iletişimsel dil öğretiminin doğal bir uzantısı olan görev odaklı dil öğretimi açısından önemlidir. Bilişsel sürece dayalı olup iletişimsel dili önceleyen, diğer dil becerileriyle ilişkilendirilme, anlaşılabilirlik, dil öğrencilerine etkili ve kullanışlı bir destek sağlama gibi ilkeleri benimseyen işe/göreve dayalı yaklaşımda anlam öncelenir, iletişimsel sorunlar çözülür,

karşılaştırılabilir gerçek yaşam durumları örneklerinden yararlanır, görevi tamamlama öncelenir, bir çıktı/ürün elde edilir ve görev değerlendirilir (Larsen-Freeman ve Anderson, 2014: 195; akt. Skehan, 1999: 95). Bu açıdan çalışma planı, anlam odaklılık, gerçek dil kullanımı, dil becerileri, belirli bir çıktı ve bilişsel süreç görevin içerik bileşenleri olarak tanımlanabilir (Ellis, 2003). Bu bağlamda göreve dayalı öğrenme dizisi; bir ön görevle yani girdiyle başlar. Ardından öğrencinin görevi ve görevi tamamlamak için dilsel ve bilgisel düzenlemeleri planlayıp görevin gerektirdiği sözlü veya yazılı uygulamaları ürettiği bir döngü izlenir. Son olarak dile odaklanma yani dil kullanımı aşamasında öğrenciler, görev için kullandıkları dili de analiz edip gerekli olan iyileştirme ve geliştirmelere dayalı uygulamalar gerçekleştirirler (Harmer, 2007: 51). Dolayısıyla öğrencilerin “dil yapısını kullanma derecelerini göstermeyi değil, görevi gerçekleştirebilmek için kendi dil dağarcıklarını kullanarak ve bilişsel süreçler işleterek bir çıktı oluşturmayı” amaçladıkları söylenebilir (Dilidüzgün, 2015: 19). Bu görev döngüsünün öğrencilere dört temel dil becerisi açısından fırsatlar sunduğu söylenebilir. Öğrenciler görev sırasında okurlar, dinlerler, notlar alırlar, bir topluluğa karşı konuşurlar vb. (Yaylı ve Yavuz, 2008: 59).

Willis'e göre (2004) görev tasarlamak için eğitsel açıdan üç temel sınıflandırmadan söz edilebilir: *Boşluk prensibi*nde girdi amaçlı olarak kullanılan araç-gereç ve/veya metinde anlamsal ya da mantıksal boşluklar bırakılarak öğrencilerin, diğer öğrencilerle etkileşim içerisinde olmaları ve dönütler yoluyla keşif sürecine girmeleri, ardından bir *kararal/çözüm*e ulaşmaları beklenir. Bu süreçte öğrenciler; listeleme, sıralama, sınıflama, karşılaştırmalar yaparak problem çözebilir, deneyimlerini paylaşabilir ve yaratıcı ürünler/projeler üretebilir; yanı sıra tahmin etme, ayrık bilgi, sıralama, yeniden kurma ve bellek görevleri gibi metin odaklı görevlerle bilişsel süreçleri işletirler.

Bu araştırmada sesletim ve etkileşime dayalı ders materyalleri, sesletim öğretimi sürecinin yoğun olarak gerçekleştiği ve pekiştirildiği düzeyler olan A1-A2 düzeyleri (CEFR, 2001, 2018) odağında geliştirilmiştir. Üzerine çalışılmış sesler ise dil öğrencilerinin sıklıkla sorun yaşadığı (bk. Açık, 2008; Ak-Başoğul ve Aksu-Raffard, 2018; Ak-Başoğul ve Can, 2014; Bölükbaş, 2011; Candaş-Karababa, 2009; Er, Biçer ve Bozkırlı, 2012; Kara, 2010; Okatan, 2012; Subaşı, 2010) e, ı, i, o, ö, u, ü ünlü sesleri, ğ yazıbirimi ve ç, c, s, ş ünsüz sesleridir. Seslerin en küçük karşıt çift⁴ olma özellikleri (c-ç, o-ö vb.) de dikkate alınmıştır.

Sesletim materyallerinin kullanışlı olabilmesi için etkinlikler, üç ilkeye dayanmalıdır (Levis ve Sonsaat, 2016: 111): Anlaşılabilirliği vurgulama, diğer dil becerileriyle açık bir biçimde ilişkili olma ve öğretmenlere etkili ve kullanışlı bir destek sağlama. Bu ilkeler dikkate alınarak gerçekleştirilecek etkileşimli bir sesletim öğretimi, dil öğrencilerinin sesletime dayalı iletişim sorunlarının önüne geçmede katkı sağlayacak ve anlaşılabilirliği artıracaktır. Anlaşılabilirliği temel alan sesletim öğretiminde de iletişimle ve diğer dil becerileriyle açık bağlantısı olan özellikler yer alır, anlaşılabilirlik sorunlarına ve işleme zorluklarına neden olan sesletim hataları öncelenir, önemli sözcükbirimler (vurgulu/vurgusuz ayrımı ve anahtar sözcüğünün öğretilmesi) daha az önemli olanlara göre yeğlenir, yüksek işlevsel yük taşıyan hatalara öncelik verilir, karşılaşıma sıklığı fazla olan hatalara değinilir, öğrenilebilir olan görünüm üzerinde yoğunlaşılır (Akt. Uzun, 2020: 423-424). Araştırmada sesletime dayalı ders malzemeleri bu ilkeler ve süreç göz önünde bulundurularak geliştirilmiştir.

Sesletim üzerine alanyazında yapılan çalışmalar ile yukarıda sıralanan ilkeler ve yaklaşımlar temelinde, yabancılara Türkçe öğretim deneyimleri de bulunan yazarlar tarafından geliştirilen ders

⁴ Karşıt çift (minimal pairs), yalnızca bir sesin değişmesiyle anlamca farklılaşan sözcük çiftidir. Bu sözcük çiftleri, seslerin farklı sesbirimler olduklarına karar verme olanağı sunar. Örneğin, İngilizcedeki sat ve fat arasındaki karşıtlık, /s/ ve /f/ sesbirimi farklılığının oluşmasını sağlar (Crystal, 1992: 251).

malzemelerinin son biçimi 4 alan uzmanı ve 2 akran (meslektaş) değerlendirmesine sunulmuştur. Alınan dönütler doğrultusunda ders malzemelerinde ğ yazıbirimi ile ilgili örnekler artırılmış, sözcük düzeyinde oyunlaştırmalara gidilmiş, kimi tekerlemeler çıkarılmış, kimi sözcüklerde sesletim yönünden değişikliğe gidilmiştir. Böylelikle ders malzemelerine son biçimi verilmiş ve etkileşim odaklı görevlerin uygulanışına yönelik dil öğreticilerine önerilerde bulunulmuştur.

Bulgular (Ders Malzemeleri ve İşleniş Açıklamaları)

Çalışmada yukarıda sözü edilen kuramsal bilgiler ışığında sesletim ve etkileşim odaklı konuşma görevleri hazırlanmıştır. Konuşma görevlerindeki sesletimin hedefleri belirlenirken Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi'nin (2018: 136) A1 ve A2 düzeylerine ilişkin yeterlik açıklamaları temel alınmıştır. Buna göre, A1 sonunda dil öğrencilerinden beklenen; öğrendikleri sözcük ve tümceler arasında sınırlı sayıda olanlarının konuşma ortaklarının çabasıyla anlaşılabilmesidir. Bunun yanı sıra öğrencilerden A1 düzeyi sonunda istenen, basit ve tanıdık sözcükler ve ifadeler üzerindeki vurguları doğru yapabilmeleri ve sınırlı sayıda sesi doğru şekilde yeniden üretebilmeleridir. A2 sonunda ise dil öğrencilerinden beklenen, sesletimin genelde açık olmasıdır; ancak öğrenciler, zaman zaman konuşma ortaklarından tekrar etmelerini isteyebilirler. Stres, ritim ve tonlama konusunda diğer dillerden etkilenebilir ancak bildiği sözcüklerin sesletimi açıktır. Ayrıca günlük dilde iletişim kurarken genelde anlaşılır olmaları beklenmektedir. Yanı sıra, seslerin dil öğretici ve öğrencilere üretim odaklı açıklamaları Ergenç ve Bekâr-Uzun'un (2017) çalışması doğrultusunda yapılmıştır. Buna göre seslerin öğretim sırası, düzeyleri ve sesbilimsel açıklamalarına ilişkin bilgiler aşağıdaki Tablo 1'de sunulmuştur:

Tablo 1: Öğretimi tasarlanmış sesler ile ğ yazıbirimi (Ergenç & Bekâr-Uzun, 2017; Fidan, 2011)

<u>Sesler ve Ğ Yazıbirimi</u>	<u>Düzye</u>	<u>Sesbilimsel Açıklamaları</u>
1. ı, i, e	A1.1	ı: çene dar, dudaklar düz, dil ortada, i: çene dar, dudaklar düz, dil önde e: çene geniş, dudaklar düz, dil önde
2. o, u	A1.1	o: çene geniş, dudaklar yuvarlak, dil arkada, u: çene dar, dudaklar yuvarlak, dil arkada
3. u, ü	A1.2	u: çene dar, dudaklar yuvarlak, dil arkada, ü: çene dar, dudaklar yuvarlak, dil önde
4. c, ç	A1.2	c: ötümlü, SIZICI, dil-öndamak ç: ötümsüz, SIZICI, dil-öndamak
5. o, ö	A1.2	o: çene geniş, dudaklar yuvarlak, dil arkada ö: çene geniş, dudaklar yuvarlak, dil önde
6. ö, ü	A1.2	ö: çene geniş, dudaklar yuvarlak, dil önde ü: çene dar, dudaklar yuvarlak, dil önde
7. s, ş	A2.1	s: ötümsüz, SIZICI, dil ucu-diş eti ş: ötümsüz, SIZICI, dil-öndamak
8. ğ	A2.1	ğ ⁵ : sözcük sonunda, aynı seslerin ortasında, farklı seslerin ortasında, bir ünlü ve bir ünsüz ortasında
9. o, ö, u, ü	A2.1	o: çene geniş, dudaklar yuvarlak, dil arkada ö: çene geniş, dudaklar yuvarlak, dil önde u: çene dar, dudaklar yuvarlak, dil arkada, ü: çene dar, dudaklar yuvarlak, dil önde

⁵ Kısa olma özelliği taşıyan Türkiye Türkçesindeki tüm ünlüler, sesdiziminde <ğ> ile birlikte iç ya da sonseste bulunduğu <ğ>'nin ses olarak gerçekleşmemesi sonucunda uzama eğilimi gösterirler. İçseste <ğ> önünde veya ardında bulunan aynı nitelikli ünlüler birbirlerine ulanarak uzun ünlü çıkmasına neden olurlar: ağaç [a:ʃ], dağ [da:] vb. Aynı durum, içseste <ğ>'nin önünde bir ünlü ardında ünsüz varken <ğ> sözcüğün son seslemlenle de söz konusudur. Ancak bu durumlarda ortaya çıkan ünlünün uzama süresi bir önceki durumdan daha azdır: doğru [doˈrU], düğme [dyˈme] vb.). <ğ>'nin bir diğer işlevi de ünlü kayması (diphthong/vowel shift) oluşumuna neden olmasıdır: doğa [doˈa] vb. (Ergenç ve Bekâr-Uzun, 2017: 251-254).

Tablo 1'deki ünlü ve ünsüz sesler ile ğ yazıbiriminin öğretimine ilişkin sıralama ile düzeyi kimi yöntem kitaplarından farklılık gösterebilir. Burada yukarıda da değinildiği gibi Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi'nin referans alınmasının yanı sıra araştırmacıların deneyimlerinden hareketle de kolaydan zora olacak biçimde böyle bir sıralama tercih edilmiştir. Bununla birlikte Tablo 1'de sunulan toplam 9 derslik konuşma görevleri, birbirlerini yineleyecek biçimde oluşturulmuştur. Dolayısıyla dil öğrencileri, her iletişimsel etkinlikte iki veya üç sesletim odaklı konuşma görevi yerine getireceklerdir. Aşağıda söz konusu konuşma görevlerinin (bk. Ek 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9 ve 10) hedefleri ve işleyişi açıklanmıştır. 9 dersin işlenişinin benzerlik göstermesi nedeniyle konuşma görevleri Görev A, B, C, Ç ve D olarak sınıflandırılmış ve her bir dersin amacı ile işleyişi bu bağlamda açıklanmıştır. Ardından görevler, çalışma kâğıdı biçiminde sunulmuştur.

Görev A'daki ilk görevde dinleme etkinliğiyle birlikte görsellerin yardımı ile dudaklar ile çene ve dilin konumuna göre dil öğrencilerinin, seslerin üretim noktalarına odaklanmaları istenmiştir. Böylelikle dil öğrencisine girdi sağlanmış ve bilişsel süreç başlamıştır. Seslerin üretimine odaklanılan bu etkinlikte öğretici, sesleri dinlettikten sonra öğrencilere ayrıca kendisi de tekrarlayabilir ve onlardan tekrarlamalarını isteyebilir. Seslerin çıkış noktalarına odaklanan öğrencilere, seslerin farkının çenenin, ağzın veya dilin konumu olduğu kavrattılır. Bu dinleme ve gözleme etkinliğinde bilişsel süreç veri çıkışlıdır. Dinleyenler sesbirimlerle ilgili biçimleri ayırt edeceklerdir. Öğretici, yanı sıra sesleri başta, ortada ve sonda gösteren sözcükleri tahtaya yazarak gösterebilir: ön, göz, üç, güç, kötü vb.

Görev B'deki dinle-seç görevinde öğrencilerden dinlemede hangi sesi duyuyorsa işaretlemeleri istenmiştir. Görev C'deki dinle-fark et görevinde ise öğrencilerden duydukları iki sözcükteki seslerin aynı mı yoksa farklı mı olduklarını bulmaları istenmiştir. Bu görevde dil öğrencilerine ilk etkinlikteki gözlemlerini sınamaları olanağı sunulmaktadır. Ayrıca yine sessel öğeleri fark ederek veri çıkışlı bir bilişsel süreçten geçeceklerdir. Görev Ç'de öğrencilerin daha çok iletişimde geçerli olan yani gerçek yaşam durumlarındaki iletişimsel sözcüklerle çalışarak sesleri anlamsal bütünlük içinde yinelemeleri amaçlanmıştır.

Görev D'de öğrencilerden sözcüklerin veya tekerlemelere dayanan tümcelerin doğru yazımına yönelik bir oyun oynamaları istenerek sesbilimsel doğruluğun yazım denetimi içerisinde de sağlanması amaçlanmıştır.

Bu aşamaya kadar bilinçlendirme etkinlikleri ile seslere ve yazıbirime ilişkin yinelemeli görevler gerçekleştiren öğrenciler Ek 10'daki Görev E'de ise öğrencilerin karşılıklı konuşmaya dayanan ve gerçek yaşam durumlarına ilişkin bir sorunu çözmelerinin beklendiği farklı konular yer almaktadır. Bu konular öğrenci düzeyine göre öğretici tarafından tüm öğrencilere aynı konu verilmek üzere veya farklı konularda sorunları çözmek üzere verilebilir. Bu görevde, sesletimin konuşma üretimi aşamasının odak noktası olması gerekçesiyle iletişimsel etkinlik içerisinde sesletim ve konuşma becerisinin aynı anda geliştirilmesi amaçlanmıştır. Böylelikle öğrenciler, dil kullanımı yoluyla ürün/çıktı elde edebileceklerdir. Öğretici ise öğrencilerin karşılıklı konuşmalarını dinledikten sonra öğrencilerin sesbirimleri nasıl işlettiklerini ve amaçlanan anlamı ifade edip etmediklerini denetleyecek; bu anlamda anlaşılabilirliği artırma amacıyla öğrencilere geri bildirimler verecektir. Dolayısıyla görevler, değerlendirilmiş olur.

Sonuç ve Tartışma

Bu çalışmada bilişsel öğrenme temelinde iletişimci yaklaşımı temel alan, seslerin üretimine odaklanan işlevsel ve etkileşimsel konuşma görevleri sunulmuş ve görevlerin işleyişi açıklanmıştır.

Alanyazına bakıldığında ikinci/yabancı dil olarak İngilizcede sesletim ve etkileşime dayalı konuşma öğretiminin nasıl olabileceğiyle ilgili kuramsal ve uygulamalı çalışmalara sıklıkla yer verildiği görülmektedir (bk. Celce-Murcia, Bridgton ve Goodwin, 1996; Couper-Kuhlen, 2007; Harmer, 2007; Hewings, 1993; 2004; Levis ve Sonsaat, 2016; Low, 2015; Morley, 1991; Roach, 2009; Scrivener, 2005; Wei, 2006). Celce-Murcia, Bridgton ve Goodwin (1996), Harmer (2007), Hewings (1993; 2004), Roach (2009), Scrivener (2005) İngilizcenin yabancı dil olarak öğretimini konu edindikleri kitaplarında özellikle görev odaklı sesletim öğretimine yönelik açıklamalara ve uygulama örneklerine yer vermişlerdir. Bu çalışmanın kuramsal kısmında da belirtildiği gibi Türkçenin ikinci/yabancı dil olarak öğretimi çalışmalarına bakıldığında ise Türkçenin sesbilgisel özellikleri, konuşma dili ve söyleyişine ilişkin çalışmalar (bk. Aksan, 2003; Coşkun, 2016; Ergenç, 2002; Ergenç ve Bekâr-Uzun, 2017) bulunmaktadır; fakat sesbilgisi ve sesletim öğretimini gerek konuşma öğretimi açısından gerekse görev odaklı etkinlikler bakımından konu edinen çalışmaların (bk. Ak-Başoğul ve Aksu-Raffard, 2018; Özmen, Güven ve Dürer, 2017) son yıllarda çalışmaya başlandığı görülmektedir. Uzun'un (2020) editörlüğünde kuramsal ve uygulamalı olarak sesbilime değinilen çalışmada da yabancı dil olarak Türkçenin sesletiminin öğretimine yönelik herhangi bir uygulama örneği, etkinlik ve ders malzemesine yer verilmemiştir. Yabancılar Türkçe öğretmek üzere hazırlanmış yöntem kitaplarında da sesletim öğretimi abece öğretiminin ve birkaç üniteye kadar azınlıkta kalan vurgu ve tonlama çalışmalarının dışına çıkmamıştır (bk. İstanbul, 2013, 2014; İzmir, 2013, 2014; Yeni Hitit, 2012). Oysaki diğer dillerin (örneğin İngilizce ve Fransızca) yabancı dil olarak öğretimine yönelik hazırlanmış yöntem kitaplarında (bk. New Headway, 2010, 2011; Saison, 2016) sesletimin ayrı bir bölüm ve diğer dil becerileriyle ilişkili olarak neredeyse tüm temalarda öğretimine her yönden yer verildiği görülmektedir.

Yukarıda ve kuramsal kısımda sunulan gerekçelerden hareketle Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde sesletime ve etkileşim odaklı konuşma görevleri içeren ders malzemelerine gereksinim duyulduğu açıktır. Bu bağlamda bu çalışmada;

- Sunulan ders malzemelerinin açık sesletim öğretimine dayanması, diğer dil becerileriyle bütünleşmesi, bir sorunu çözmeye yönelik iletişimsel etkinlikler ile sınıflama, yeniden kurma, karşılaştırma, problem çözme gibi bilişsel süreçler içermesi açısından dil öğrencilerine anlaşılabilir, etkili ve kullanışlı bir destek sağlayacağı düşünülmektedir.
- Bu anlamda sunulan ders malzemeleri gerek ders kitaplarındaki yönerge ve etkinliklere gerekse yabancı dil olarak Türkçe öğreten dil öğrencilerine bir kaynak oluşturacaktır.

Sonuç olarak yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde "sesbilgisi" ve "sesletim" Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi (2018) ve alanyazındaki sesletim öğretimi çalışmaları temel alınarak öğretim tasarımlarına dâhil edilmeli, yöntem kitaplarında sesletim ve etkileşime dayalı konuşma görevlerine yer verilmeli ve öğretimi geliştirmek adına konuyla ilgili kuramsal ve uygulamalı çalışmalar artırılmalıdır.

Kaynakça

- Açık, F. (2008). Türkiye'de Yabancılara Türkçe Öğretilirken Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri, Uluslararası Türkçe Eğitimi ve Öğretimi Sempozyumu, Kıbrıs. http://turkoloji.cu.edu.tr/pdf/fatma_acik_yabancilara_turkce_ogretimi.pdf. Erişim tarihi: 15.03.2017.
- Ak-Başoğul, D. & Aksu-Raffard, C. (2018). Reflective Practices in Learning Turkish Pronunciation as a Foreign Language, *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 6(4),1118-1143.
- Ak-Başoğul, D. & Can, F. S. (2014). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenen Balkanlı Öğrencilerin Yazılı Anlatımda Yaptıkları Hatalar Üzerine Tespitler. *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, 10, 100-119.
- Aksan, D. (2003). *Türkçenin Gücü*. Bilgi Yayınları: Ankara.
- Bölükbaş, F. (2011). Arap Öğrencilerin Türkçe Yazılı Anlatım Becerilerinin Değerlendirilmesi. *Turkish Studies*, 6(3), 1357-1367.
- Candaş-Karababa, C. Z. (2009). Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretimi ve Karşılaşılan Sorunlar. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences*, 42(2), 265-277.
- CEFR (2001). *Common European Framework of Reference For Languages: Learning, Teaching, Assessment*. https://www.coe.int/t/dg4/linguistic/source/framework_en.pdf. Erişim tarihi: 08.09.2017.
- CEFR (2018). *Common European Framework of Reference For Languages: Learning, Teaching, Assessment: Companion Volume with New Descriptors*. www.coe.int/lang-cefr. Erişim tarihi: 01.02.2019
- Celce-Murcia, M., Brington, D. M. & Goodwin, J. M. (1996). *Teaching Pronunciation*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Cocton, M. N., Cros, İ., Dupleix, D. & Ripaud, D. (2016). *Saison, Méthode de Français*. Paris: Les Éditions Didier.
- Coşkun, V. (2016). *Türkçenin Ses Bilgisi*. Bilgi Sanat Yayınevi: İstanbul.
- Couper-Kuhlen, E. (2007). Situated Phonologies: Patterns of Phonology in Discourse Contexts. Pennington, M. C. (Ed.). *Phonology in Context*. New York: Palgrave Macmillan Press.
- Crystal, D. (1992). *An Encyclopedic Dictionary of Language and Languages*. Blackwell Publishers: Massachusetts.
- Dilidüzgün, Ş. (2015). Eylem Odaklı Yaklaşım Bağlamında Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Yazma Etkinlikleri. *Dil Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 16-34.
- Ellis, R. (2003). *Task-Based Language Learning and Teaching*. Oxford: Oxford University Press.
- Er, O., Biçer, N. & Bozkırlı, K. Ç. (2012). Yabancılara Türkçe Öğretiminde Karşılaşılan Sorunların İlgili Alan Yazını Işığında Değerlendirilmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 1(2), 51-69.
- Ergenç, İ. (2002). *Konuşma Dili ve Türkçenin Söyleyiş Sözlüğü*. Multilingual: İstanbul.
- Ergenç, İ. & Bekâr-Uzun, P. (2017). *Türkçenin Ses Dizgesi*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

- Fidan, D. (2011). Teaching soft G (<Ğ>) in acquisition of literacy processing. Uzun, G. L. & Bozkurt, Ü. (Ed.). *Theoretical and Applied Researches on Turkish Language Teaching*. Verlag Die Blaue Eule: Essen.
- Harmer, J. (2007). *The Practice of English Language Teaching* (4th ed.). England: Pearson Longman.
- Hewings, M. (1993) *English Pronunciation Tasks: A Course for Pre-Intermediate Learners*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Hewings, M. (2004). *Pronunciation Practice Activities - A Resource Book for Teaching English Pronunciation*. Cambridge: Cambridge University Press.
- İstanbul, Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A1* (2014). İstanbul: Papatya Yayıncılık.
- İstanbul, Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A2* (2013). İstanbul: Kültür Sanat Basımevi.
- İzmir, Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A1* (2013). İstanbul: Papatya Yayıncılık.
- İzmir, Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A2* (2014). İstanbul: Papatya Yayıncılık.
- Kara, M. (2010). Gazi Üniversitesi Tömer Öğrencilerinin Türkçe Öğrenirken Karşılaştıkları Sorunlar ve Bunların Çözümüne Yönelik Öneriler. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 8(3), 661-69.
- Larsen-Freeman, D. & Anderson, M. (2014). *Dil Öğretiminde Teknik ve İlkeler* (3. Baskı) (Çev. Calp, M.). Ağrı: Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Yayınları.
- Levis, J. & Sonsaat, S. (2016). Pronunciation Materials. Azarnoosh, M. (Ed.). *Issues in Materials Development*. Rotterdam: Sense Publishers.
- Low, E. (2015). *Pronunciation for English as an International Language*. New York: Routledge.
- Morley, J. (1991). The Pronunciation Component in Teaching English to Speakers of Other Languages. *TESOL QUARTERLY*, 25(3), 481-520.
- Morley, J. (2001). Aural Comprehension Instruction: Principles and Practices. Celce-Murcia, M. (Ed.), *Teaching English As a Second or Foreign Language* (69- 87). USA: Heinle & Heinle.
- Okatan, H. İ. (2012). Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Fakültesinde Okuyan Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Türkçe Öğrenme Sorunları. *Polis Bilimleri Dergisi*, 14(4), 79-112.
- Özmen, C., Güven, E. & Dürer, Z. S. (2017). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Konuşma Becerisi: Sesletime Yönelik Bir Uygulama ve Etkinlik Önerisi. *Turkish Studies*, 12(28), 593-634.
- Ripaud, D. (2015). *Phonétique. Saison: Méthode de Français*. Paris: Les Editions Didier.
- Roach, P. (2009). *English Phonetics and Phonology - A Practical Course* (4th ed.). Cambridge: Cambridge University Press.
- Scrivener, J. (2005). *Learning teaching: A guidebook for English language teachers* (2nd ed.). Oxford: Macmillan.
- Skehan, P. (1999). *A Cognitive Approach to Language Learning* (2nd ed.). Oxford: Oxford University Press.
- Soars, J., Soars, L. & Wheeldon, S. (2010). *New Headway Elementary Student's Book* (3rd ed.). Oxford: Oxford University Press.

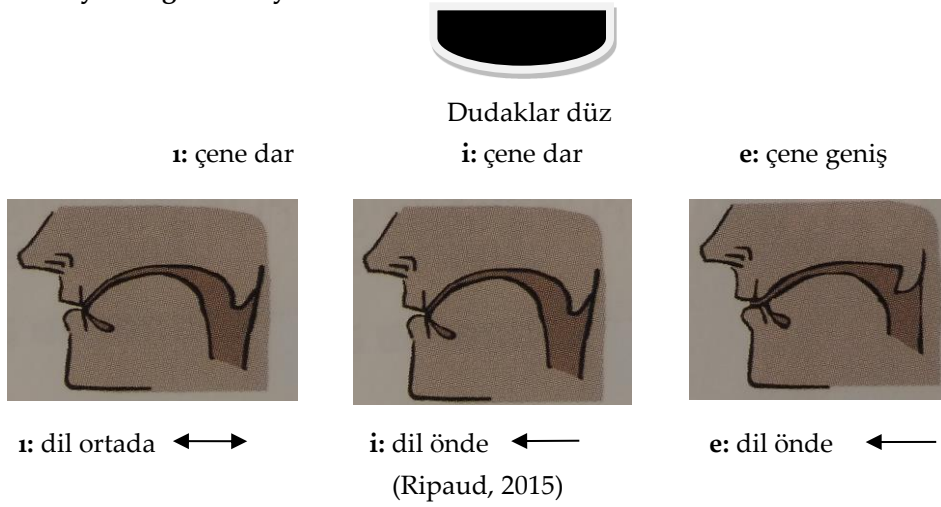
-
- Soars, J., Soars, L. & Wheeldon, S. (2011). *New Headway Pre-Intermediate Student's Book* (3rd ed.). Oxford: Oxford University Press.
- Subaşı, D. A. (2010). Tömer'de Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenen Arap Öğrencilerin Kompozisyonlarında Hata Analizi. *Dil Dergisi*, 148, 7-16.
- Uzun, İ. P. (2020). *Kuramsal ve Uygulamalı Sesbilim*. Ankara: Seçkin Yayınları.
- Uzun, T. (2020). İkinci Dilde Sesletim ve Anlaşılabilirlik. Uzun, İ. P. (Ed.). *Kuramsal ve Uygulamalı Sesbilim* (405-429). Ankara: Seçkin Yayınları.
- Wei, M. (2006). A Literature Review on Strategies for Teaching Pronunciation. <http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED491566.pdf> Erişim Tarihi: 20 Mayıs 2020.
- Willis, J. R. (2004). Perspectives on Task-Based Instruction: Undertaking Our Practices, Acknowledging Different Practitioners. Leaver, B. L. & Willis, J. R. (Eds). *Task-based Instruction in Foreign Language Education*. Washington, D.C.: Georgetown University Press.
- Yaylı, D. & Yavuz, M. A. (2008). Göreve Dayalı Öğrenme Yönteminin Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimine Uygulanmasına İlişkin Sorunlar. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(24), 58-68.
- Yeni Hitit 1 Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı, A1, A2* (2012). Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.

Ek 1:

SES BİLGİSİ 1 (Düzey: A1.1.)

SESLER (I, İ, E)

A. Dinleyin ve gözlemleyin.

B. Dinleyin ve ne duyuyorsunuz, işaretleyin.

1. ☐ kır	☐ kir
2. ☐ sınır	☐ sinir
3. ☐ ılık	☐ ilik
4. ☐ il	☐ el
5. ☐ bil	☐ bel
6. ☐ çık	☐ çek

Yanıtlar: 1. kır, 2. sınır, 3. ilik, 4. il, 5. bel, 6. çık

C. Dinleyin ve aynı mı, farklı mı işaretleyin.

Dinleme metni:

1. sınır, sinir 2. il, il 3. bil, bel 4. çık, çık 5. il, el

1. ☐ = ☐ X
2. ☐ = ☐ X
3. ☐ = ☐ X
4. ☐ = ☐ X
5. ☐ = ☐ X

Yanıtlar: 1. x, 2. =, 3. x, 4. =, 5. x

Ç. Dinleyin ve tekrar edin.

- Ahmet çok sinirli.
- Burada internet sınırlı.
- Burası İzmir ili.
- Eli yandı.
- Bilim çok ilerledi.
- Belim ağrıyor.
- Lütfen dışarı çık!
- Kapıyı itme; çek!

D. Ünlü sesleri bulun. (En hızlı grup kazanıyor!)

- _ s _ m
- _ y _
- Ş _ h _ r
- _ ş y _ r _
- G _ r _ ş

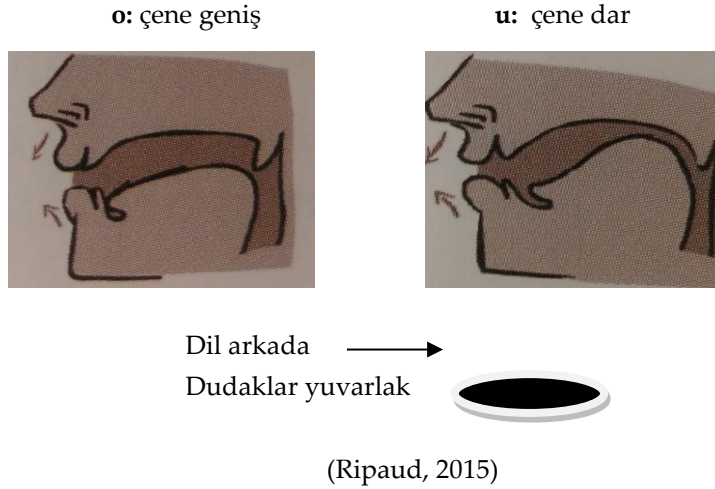
Yanıtlar: isim, iyi, şehir, işyeri, giriş

Ek 2:

SES BİLGİSİ 2 (Düzey: A1.1.)

SESLER (O, U)

A. Dinleyin ve gözlemleyin.

B. Dinleyin ve ne duyuyorsunuz, işaretleyin.

1. ☐	on	☐	un
2. ☐	koş	☐	kuş
3. ☐	doy	☐	duy
4. ☐	bol	☐	bul
5. ☐	son	☐	sun

Yanıtlar: 1. on, 2. kuş, 3. duy, 4. bol, 5. son

C. Dinleyin ve aynı mı, farklı mı işaretleyin.

Dinleme metni:

1. on, on 2. bol, bul 3. doy, doy 4. koş, kuş 5. son, son

1. ☐	=	☐	X
2. ☐	=	☐	X
3. ☐	=	☐	X
4. ☐	=	☐	X
5. ☐	=	☐	X

Yanıtlar: 1. =, 2. x, 3. =, 4. x, 5. =

Ç. Dinleyin ve tekrar edin.

1. Saat on.
2. Bu beyaz şey, un.
3. Haydi koş!
4. Bu bir kuş.
5. Pazarda balık bol.
6. Anahtar bul!
7. Bu ekmek son.
8. Ahmet, raporu sun!

D. Ünlü sesleri bulun. (En hızlı grup kazanıyor!)

- S _ r _
- _ y _ n
- D _ l _
- _ k _ l
- Y _ l

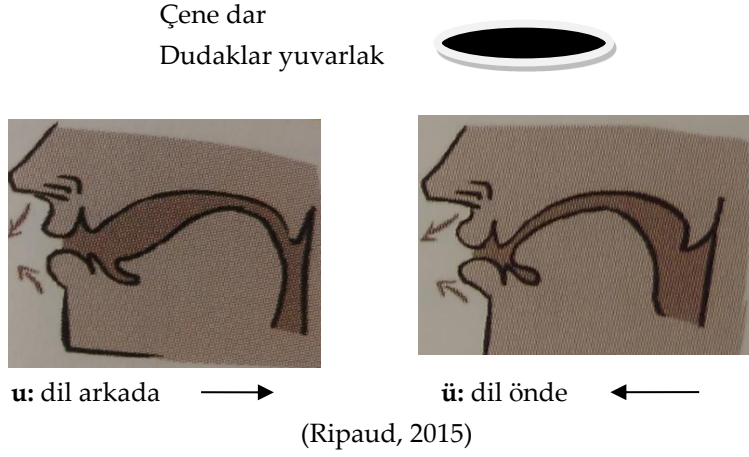
Yanıtlar: soru, oyun, dolu, okul, yol

Ek 3:

SES BİLGİSİ 3 (Düzey: A1.1.)

SESLER (U, Ü)

A. Dinleyin ve gözlemleyin.

B. Dinleyin ve ne duyuyorsunuz, işaretleyin.

1. un ün
2. üç uç
3. duş düş
4. durum dürüm
5. uzun üzüm

Yanıtlar: 1. ün, 2. uç, 3. duş, 4. dürüm, 5. üzüm

C. Dinleyin ve aynı mı, farklı mı işaretleyin.

Dinleme metni:

1. üç, uç 2. duş, duş 3. durum, dürüm 4. un, un 5. sün, sun

1. = X
2. = X
3. = X
4. = X
5. = X

Yanıtlar: 1. x, 2. =, 3. x, 4. =, 5. x

Ç. Dinleyin ve tekrar edin.

1. Tarkan ünlü.
2. Öğrenci sayısı üç.
3. Duş aldım.
4. Düş gördüm.
5. Durum aynı.
6. Dürüm lezzetli.
7. Masa uzun.

D. Ünlü sesleri bulun. (En hızlı grup kazanıyor!)

- K_ ç _ k
- _ c _ z
- _ z g _ n
- _ z _ n
- _ lk _

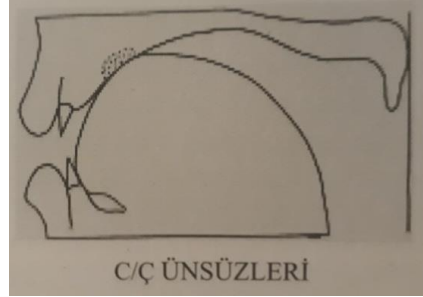
Yanıtlar: küçük, ucuz, üzgün, uzun, ülke

Ek 4:

SESBİLGİSİ 4 (Düzey: A1.2.)

SESLER (C, Ç)

A. Dinleyin ve gözlemleyin.

c: cam, can, acı, gecikme

ç: çanta, çok, çiçek, aç, saç

(Coşkun, 2016)

B. Dinleyin ve ne duyuyorsunuz, işaretleyin.

1. ☐	cam	☐	çam
2. ☐	acı	☐	açı
3. ☐	sac	☐	saç
4. ☐	acıyor	☐	açıyor

Yanıtlar: 1. cam, 2. aç, 3. sac, 3. açıyor

C. Dinleyin ve aynı mı, farklı mı işaretleyin.

Dinleme metni:

1. çan, çan 2. acı, aç 3. can, çan 4. geç, geç

1. ☐	=	☐	X
2. ☐	=	☐	X
3. ☐	=	☐	X
4. ☐	=	☐	X

Yanıtlar: 1. =, 2. x, 3. x, 4. =

Ç. Dinleyin ve tekrar edin.

1. Canım acıyor.
2. Çiçekler açıyor.
3. Bu sehpa cam.
4. Bu, çam ağacı.
5. Çetin'in saçları çok canlı.
6. Uçak on üç dakika gecikmeli.
7. Cansu'nun çantası açık.

D. Ünsüz sesleri bulun. (En hızlı grup kazanıyor!)

- A _ ik
- _ adde
- _ üzdan
- U_ uz
- _ ikış
- İ_ e_ ek

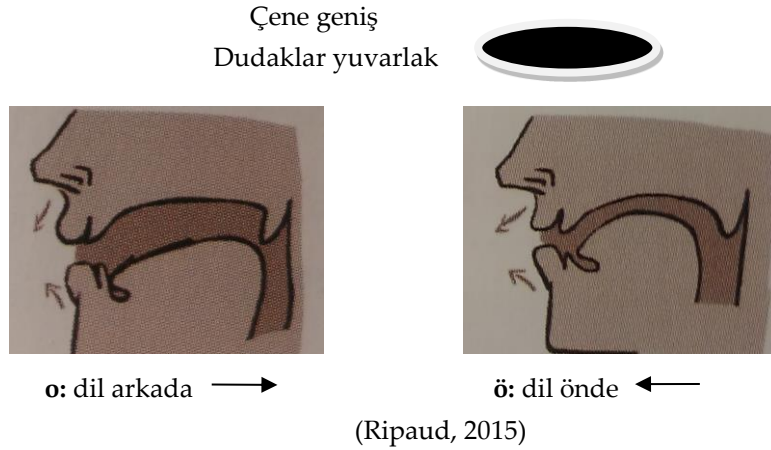
Yanıtlar: açık, cadde, cüzdan, ucuz, çıkış, içecek

Ek 5:

SES BİLGİSİ 5 (Düzey: A1.2.)

SESLER (O, Ö)

A. Dinleyin ve gözlemleyin.

B. Dinleyin ve ne duyuyorsunuz, işaretleyin.

1. ☐ on	☐ ön
2. ☐ koy	☐ köy
3. ☐ son	☐ sön
4. ☐ ol	☐ öl
5. ☐ çok	☐ çök
6. ☐ don	☐ dön

Yanıtlar: 1. on, 2. koy, 3. sön, 4. öl, 5. çök, 6. don

C. Dinleyin ve aynı mı, farklı mı işaretleyin.

Dinleme metni:

1. don, dön 2. son, sön, 3. ol, ol 4. on, ön 5. çok, çok

1. ☐ = ☐ X
2. ☐ = ☐ X
3. ☐ = ☐ X
4. ☐ = ☐ X
5. ☐ = ☐ X

Yanıtlar: 1. x, 2. x, 3. =, 4. x, 5. =

Ç. Dinleyin ve tekrar edin.

1. Bugün on Ekim.
2. Bu ön kapı
3. Kalemı masaya koy.
4. Burası bir köy.
5. İşim çok.
6. Bilgisayarım çöktü.
7. Eve döndüm.
8. Kars'ta dondum.

D. Ünlü sesleri bulun. (En hızlı grup kazanıyor!)

- _ ml _ t
- _ t _ m _ b _ l
- _ fk _
- _ d _ v
- _ n _ ml _

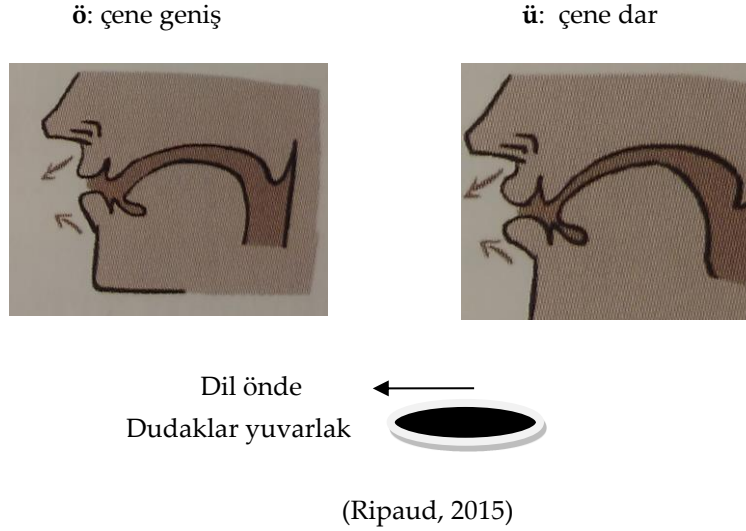
Yanıtlar: omlet, otomobil, öfke, ödev, önemli

Ek 6:

SESBİLGİSİ 6 (Düzey: A1.2.)

SESLER (Ö, Ü)

A. Dinleyin ve gözlemleyin.

B. Dinleyin ve ne duyuyorsunuz, işaretleyin.

1. ön ün
2. güz göz
3. göl gül
4. özgür üzgün

Yanıtlar: 1. ün, 2. göz, 3. göl, 4. özgür

C. Dinleyin ve aynı mı, farklı mı işaretleyin.

Dinleme metni:

1. ön, ün 2. göl, göl 3. üzgün, üzgün 4. göz, göz

1. = X
2. = X
3. = X
4. = X

Yanıtlar: 1. x, 2. =, 3. =, 4. =

Ç. Dinleyin ve tekrar edin.

1. Ön koltuk boş!
2. Bu gül kırmızı.
3. Gözleri yeşil.
4. Güz mevsimi güzel.
5. Özgür bir yazar.
6. Üzgün değilim.

D. Ünlü sesleri bulun. (En hızlı grup kazanıyor!)

- _n_v_rs_t_
- K_pr_
- Y_r_y_ş
- C_zd_n
- S_p_rm_rk_t
- K__f_r
- K_lt_r

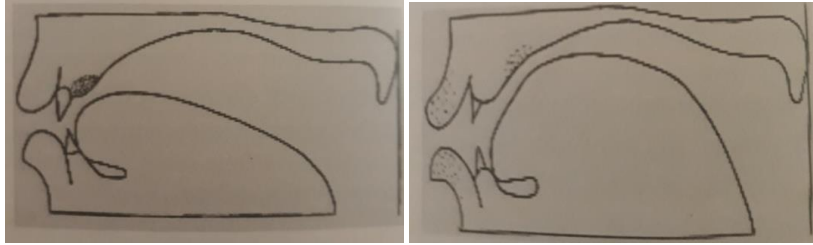
Yanıtlar: üniversite, köprü, yürüyüş, cüzdan, süpermarket, kuaför, kültür

Ek 7:

SES BİLGİSİ 7 (Düzey: A1.2.)

SESLER (S, Ş)

A. Dinleyin ve gözlemleyin.

s: ses, ısı, kas

ş: şarkı, ışık, iş

(Coşkun, 2016)

B. Dinleyin ve ne duyuyorsunuz, işaretleyin.

1. ☐ sık	☐ şık
2. ☐ sen	☐ şen
3. ☐ kas	☐ kaş
4. ☐ as	☐ aş

Yanıtlar: 1. şık, 2. sen, 3. kas, 4. aş

C. Dinleyin ve aynı mı, farklı mı işaretleyin.

Dinleme metni:

1. sık, şık 2. as, aş 3. sen, şen 4. kas, kaş

1. ☐ = ☐ X
2. ☐ = ☐ X
3. ☐ = ☐ X
4. ☐ = ☐ X

Yanıtlar: 1. x, 2. x, 3. =, 4. x

C. Dinleyin ve tekrar edin.

- O sık yüzüyor.
- O şık giyiniyor.
- Sen nasılsın?
- Sınıf çok şen.
- Kas yaptı.
- Kaş aldı.
- Ceketi astı.
- İnternet limiti aştı.

D. Oynuyoruz! (Aşağıdaki tekerlemeleri hangi grup doğru yazacak?)

- Sen seni bil sen seni.
- Şu köşe yaz köşesi, şu köşe kış köşesi.
- Siyah sinekler sivrisineklerden sinirli.
- Şimdi şemsiyesi şirin ve şeker.
- Sütçü Sadık sütünü süzdü.

Ek 8:

SES BİLGİSİ 8 (Düzyey: A2.1.)

YUMUŞAK G (Ğ)

A. Dinleyin ve gözlemleyin (Fidan, 2011).

- 1) Sözcük sonunda: ağ, dağ, yağ, sağ, çağ, sığ, çiğ, doğ-
- 2) aynı seslerin ortasında: ağaç, sağanak, uğur, düğün
- 3) farklı seslerin ortasında 1: ağır, sağır, yağışlı, dağıt-, bağır-,
- 4) farklı seslerin ortasında 2: oğul, doğa, yoğun, çoğul, soğuk, doğum, boğaz, öğün
- 5) bir ünlü ve bir ünsüz ortasında: ağla-, ağrı-, çağdaş, doğru, uğra-, öğren-

B. Dinleyin ve ne duyuyorsunuz, işaretleyin.

1. ☐ da	☐ dağ
2. ☐ do	☐ doğ
3. ☐ aç	☐ ağaç
4. ☐ dün	☐ düğün
5. ☐ ar	☐ ağır
6. ☐ arı	☐ ağrı
7. ☐ barış	☐ bağırış

Yanıtlar: 1. dağ, 2. do, 3. ağaç, 4. dün, 5. ağır,
6. ağrı, 7. barış

C. Dinleyin ve aynı mı, farklı mı işaretleyin.

Dinleme metni:

1. ağaç, ağaç 2. arı, ağrı, 3. ağır, ağır 4. dün, düğün 5. doğ, doğ

1. = X
2. = X
3. = X
4. = X
5. = X

Yanıtlar: 1. =, 2. x, 3. =, 4. x, 5. =

Ç. Dinleyin ve tekrar edin.

1. İzmir'de doğdum.
2. Anneniz sağ mı?
3. Hava çok soğuk.
4. Çok yağmur yağdı.
5. Trafik yoğun.
6. Dün düğüne gittim.
7. Karnum ağrıyor.
8. Valinizin ağır mı?
9. Bu soru doğru.

D. Oynuyoruz! (Aşağıdaki tekerlemeleri hangi grup doğru yazacak?)

- Ağır kuğunun ayağı ağrıdı.
- Sağır sığır ağacın sağına sığındı.
- Dağcılar dağdaki eğitimde dağları öğrendiler.
- Sağanak yağış yoğunlaştı.
- Doğadaki boğalar boğuldu.
- Kağnıdaki yağlı kâğıda yağmur yağdı.

Ek 9:

SES BİLGİSİ 9 (Düzey: A2.2.)

SESLER (O, Ö, U, Ü)

A. Dinleyin ve gözlemleyin.

o, ö, u, ü: Dudaklar yuvarlak

o, ö: çene geniş

u, ü: çene dar

o: dil arkada → ö: dil önde ← u: dil arkada → ü: dil önde ←

(Ripaudo, 2015)

B. Dinleyin ve ne duyuyorsunuz, işaretleyin.

1.	☐	on	☐	ön	☐	un	☐	ün
2.	☐	gol	☐	göl	☐	gul	☐	gül
3.	☐	son	☐	sön	☐	sun	☐	sün
4.	☐	bol	☐	böl	☐	bul	☐	bül
5.	☐	kor	☐	kör	☐	kur	☐	kür
6.	☐	kotu	☐	kötü	☐	kutu	☐	kütü

Yanıtlar: 1. ön, 2. gol, 3. sün, 4. bul, 5. kor, 6. kötü

C. Dinleyin ve aynı mı, farklı mı işaretleyin.

Dinleme metni:

1. son, sun 2. kuruyor, koruyor 3. bul, bul 4. gül, göl 5. kötü, kötü

1.	☐	=	☐	X
2.	☐	=	☐	X
3.	☐	=	☐	X
4.	☐	=	☐	X
5.	☐	=	☐	X

Yanıtlar: 1. x, 2. x, 3. =, 4. x, 5. =

Ç. Dinleyin ve tekrar edin.

- Önde on kişi var.
- Bu durum, çok kötü.
- Yangın sönüyor.
- Spiker haberi sunuyor.
- Bilgisayara oyunu kurdu.
- Bu kedi eskiden kördü.
- Bir öğrenci dersi böldü.
- Pazarda elma boldu.
- Annem çantasını buldu.

D. Kulaktan kulağa oynuyoruz! (Hangi grup doğru aktaracak?)

- Öğretmen öğrencileri görmüş.
- Özgür bugün çok üzgün.
- Özüne özgü özverili Özgün.
- Olmaz olmaz deme, olmaz olmaz.
- Uzun burunlu umutsuz Burcu.

Ek 10:**E. Karşılıklı Konuşma Görevi Konuları****Konu 1**

Trafiktesiniz. Bir araba kırmızı ışıkta beklerken gelip size arkanızdan çarptı. Neden böyle yaptı, sorunu ne? Masrafları kim ödeyecek? Onunla bu problemi çözmeye çalışın.

Konu 2

Öğrencisiniz. Aileniz başka bir şehirde yaşıyor. Siz bir çiftle beraber yaşıyorsunuz, ama evde bazı problemleriniz var. Örneğin, köpekleri akşam çok havlıyor ve onlar bazı akşamlar sizin okuldan dönmenizi beklemeden akşam yemeği yiyor. Bu problemleri konuşarak çözmeye çalışın.

Konu 3

Yakın bir arkadaşınızın iki kedisi ve bir köpeği var. Kendisi iş görüşmesi için yurt dışına gidecek ve sizden, o yokken kedilerine ve köpeğine bakmanızı istiyor. Siz kabul ediyorsunuz ama kedi ve köpek bakımını bilmiyorsunuz. Bunun için ona sorular sorarak, nasıl bakacaksınız, bunu organize edin.

Konu 4

Türkiye'ye çalışmak için geldiniz ve bir apartman dairesi bulmanız lazım. Tam istediğiniz gibi bir daire buldunuz, fiyatı da çok iyi ama daire sahibi, eve çok kişi baktı ve sizi listeye aldım dedi. Apartman sahibiyle konuşup bu evi kiralamaya çalışın.

Konu 5

Türkiye'de öğrencisiniz ve bir ev arkadaşınız var, fakat o hiç ev işlerini yapmak istemiyor. Temizlik günlerinde evde olmuyor. Her zaman sizin yemeğinizi yemek istiyor ama kendisi hiç yemek yapmıyor. Geceleri geç saatte gitar çalıyor. Onunla konuşarak bu sorunları çözmeye çalışın.

Konu 6

Türkiye'de bir yönetici asistanı olarak çalışıyorsunuz. Bir haftalık bir bilgisayar eğitimi almak istiyorsunuz, ama müdürünüz bu fikirden hiç hoşlanmadı ve size izin vermek istemiyor. Onunla bu probleminizi çözmeye çalışın.